

ma komunizma, ali koji govore i o svim opasnostima industrijskog razvoja i postmodernog društva. Upravo je na ovom primjeru moguće vidjeti i aktualnost i vrijednost, ali i javnu neprepoznatljivost i neoperabilnost takve analize. Bez namjere da Crkvu svedemo primarno na njenu društvenu dimenziju, nasuprot onoj eshatološko-spasijskoj, moramo ipak utvrditi da u mjeri svoga društvenog ozbiljenja Crkva ne može biti pošteđena ovdje i ovako izrečenih sudova.

Knjiga profesora Rudolfa Weilera pisana je sa sasvim određenom didaktičkom svrhom, što bi možda, upravo kod nas, trebalo biti posebnim poticajem dubljeg studija izvornih crkvenih socijalnih dokumenata. Ova se knjiga, stoga, može prihvatiti samo kao dobrodošao priručnik, ali nikako kao dostatni izvor. Napomenimo na kraju da posebno priznanje za pojavu ove knjige valja uputiti i njenim recenzentima i priređivačima, našim poznatim profesorima i promicateljima socijalnog učenja Crkve s Katoličkog bogoslovnog fakulteta, dr. Marijanu Valkoviću i dr. Stjepanu Balobanu, kao i prevoditelju s njemačkog jezika Daliboru Joleru.

Siniša Zrinščak

KVALITATIVNA METODOLOGIJA U DRUŠTVENIM ZNANOSTIMA

Aleksandar Halmi

A. G. Matoš. d.d., Samobor, 1996.

Koncem 1996. godine iz tiska je izašla knjiga pod naslovom "Kvalitativna metodologija u društvenim znanostima" autora doc. dr. Aleksandra Halmija. Čitateljstvu "Revije" ime autora je vjerojatno poznato pa zato nije potrebno posebno navoditi o kome se radi. Ovo je autorova treća monografija. U broju 1 "Revije za socijalnu politiku" iz 1995. objavili smo prikaz autorove prethodne monografije pod nazivom "Metodologija istraživanja u socijalnom radu". Može se reći da je knjiga koju predstavljamo logički nastavak prethodne s čime se autor jasno pozicionira u red predstavnika kvalitativ-

nog pristupa u metodologiji društvenih istraživanja.

Knjiga je podijeljena na osam poglavlja te pored njih sadrži predgovor, pogovor, bibliografiju te kazalo pojmova.

Prvo poglavlje knjige pod naslovom "Uvod u područje kvalitativne metodologije" podijeljeno je u tri dijela u kojima autor razmatra temeljne značajke kvalitativnih istraživanja, njihovu povijest te kvalitativno istraživanje kao proces. Razmatrajući temeljne značajke kvalitativnog istraživanja autor se koristi radom autora Denzina i Linkolna koji kao najznačajnije spominju: svestranost kvalitativnog istraživača, kvalitativna istraživanja kao mjesto multiplih metodologija i istraživačkih praksi, distinkciju između kvalitativnih i kvantitativnih istraživanja te analizu različitih stilova istraživanja. Autor iznosi neke bitne odrednice kvalitativnog istraživanja i kvalitativnog istraživača čime se na neki način skicira razdjelnica između kvalitativnih i kvantitativnih istraživanja.

U drugom dijelu prvog poglavlja autor nas upoznaje s povijesnim razvojem kvalitativnih istraživanja. Ovdje su kratko opisane faze u razvoju kvalitativnog pristupa kroz: tradicionalni period, modernističku fazu, nejasne žanrove, krizu predočavanja te "peti momenat".

Treći nas dio prvog poglavlja uvodi u kvalitativno istraživanje kao proces. Autor ističe da "proces kvalitativnog istraživanja određuju tri međusobno povezane generičke aktivnosti" - prikupljanje, analizu i ispisivanje empirijskog materijala. Ove se aktivnosti odvijaju u pet faza pri čemu se analiziraju pozicije istraživača, interpretativne paradigme, metode prikupljanja i analiziranja empirijskih materijala te čin interpretacije.

U drugom poglavlju pod naslovom "Kvalitativna metodologija i teorija" autor nas kroz četiri dijela upoznaje sa socijalnom konstrukcijom kvalitativne teorije, supstantivnom teorijom kao temeljnom strategijom kvalitativnih istraživanja - metodologijom utemeljene teorije, hermeneutikom - teorijom kvalitativnog mišljenja te politikom i etikom u kvalitativnim istraživanjima. U ovom nas poglavlju autor već duboko uvodi u studij kvalitativnog mišljenja i djelovanja, a osobito su zanimljivi neki dijelovi kao što su npr. prikaz generalnih strategija u kvalitativnim istraživanjima, primjena kvalitativne teorije u praksi, cijeli dio posvećen her-

meneutici te politici i etici kvalitativnih istraživanja.

Dok se u drugom poglavlju prvenstveno razmatra specifični odnos kvalitativne teorije i njene praktične primjene, u trećem poglavlju autor nas vodi kroz različite teoretske paradigme i perspektive odgovorne za različite pristupe kvalitativnom istraživanju. Pored uvodne definicije paradigme zasnovane na Kuhnovom pristupu, autor razmatra tradicionalne i alternativne paradigme, klasifikaciju istraživačkih paradigmi, paradigmatički status socijalnog rada (autor je socijalni radnik), konstruktivizam i interpretativne paradigme, kritičku teoriju i metodologiju, feminizam i modele kvalitativnog istraživanja, etnološke modele u kvalitativnim istraživanjima te kulturološke studije i kvalitativna istraživanja.

S četvrtim poglavljem autor zapravo započinje raspravu o konkretnom činu, izvodenju kvalitativnih istraživanja. Ovo poglavlje pod naslovom "Strategije istraživanja" bavi se razradom plana istraživanja pri čemu autor suprotstavlja nacrt istraživanja istraživačkim strategijama. Pored opisa faza za izradu temeljnog nacrt kvalitativnog istraživanja, autor daje iscrpan pregled najvažnijih istraživačkih strategija kvalitativnog istraživanja. Tako se ovdje mogu pronaći prikazi: studije slučaja, studija zajednice, terenskih istraživanja, akcijskih i aplikativnih istraživanja te fenomenologije, etnometodologije i interpretativne prakse.

Peto, šesto i sedmo poglavlje knjige posvećeni su na neki način prikazu procesa prenošenja kvalitativnog mišljenja u praksu. Ovdje se prikazuju metode prikupljanja i selekcije empirijskog materijala, metode analize kvalitativnog empirijskog materijala te umijeće interpretacije i evaluacije.

Knjiga završava zaključnim razmatranjima gdje autor još jednom rezimira glavne sastavnice knjige i daje neka zanimljiva viđenja daljnjeg razvoja kvalitativnih istraživanja i pripadnika znanstvene zajednice koji se njima bave. Tu je i pogovor u kojem nas autor potiče na razmišljanje i polemiku o nekoliko najvažnijih pitanja iz prostora kvalitativnog mišljenja.

Sve u svemu može se reći da se radi o jednoj zanimljivoj i vrijednoj knjizi u formi sveučilišnog priručnika. Ona će odsad biti dio obvezne literature iz kolegija "Metodologija istraživanja u socijalnom radu" kojeg autor pre-

daje na Studijskom centru socijalnog rada, a za očekivati je da će ista postati dio studija metodologije na srodnim društveno-humanističkim studijama kod nas. Tim više što ova knjiga ne samo da popunjava jednu prazninu u domaćoj literaturi iz metodologije društvenih istraživanja, nego ona predstavlja i svojevrsni pionirski zahvat na ovom području u Hrvatskoj.

Nino Žganec

MODERNITY, PLURALISM AND THE CRISIS OF MEANING.

The Orientation of Modern Man

Peter L. Berger, Thomas Luckmann

Bertelsmann Foundation Publishers, Gütersloh, 1995.

Bergerova i Luckmannova knjižica o modernosti, pluralizmu i krizi smisla u modernom svijetu dio je šireg i, čini se, vrlo ambicioznog projekta, odnosno cijele serije projekata zaklade Bertelsmann, čija je nakana, kako saznajemo iz kratkog uvoda W. Weidenfelda, svestrano i iscrpno tematiziranje problematike "kulture orijentacije" modernog čovjeka. Modernost, podsjetimo se, nije niti nova niti neistražena tema, nego je, naprotiv, već dugo na dnevnom redu kao jedan od najurgentnijih problema koji se postavljaju pred filozofsko i znanstveno propitivanje sudbine pojedinca i društva. Štoviše, modernost je i vodećom temom današnjih rasprava u sociologiji i socijalnim znanostima, o čemu uvjerljivo svjedoči i već nepregledno more literature. To nije nimalo čudno ima li se na umu činjenica da modernost danas više nije "pojava" koja oblikuje i određuje samo takozvana razvijena, zapadna društva, nego je - nezaustavljivim širenjem izvan zemljopisnih granica zapadne kulture i civilizacije - postala u doslovnom smislu riječi globalnim, planetarnim fenomenom.

Tematsko-problemski fokus istraživačkih interesa zaklade Bertelsmann na temu "kulture orijentacije" modernog čovjeka može se, prema već spomenutom uvodu W. Weidenfelda, svesti na tri osnovna pitanja. Prvo od njih glasi: na koji način pojedinac ostvaruje smisle-